

переліку функцій державно-приватного партнерства. Здійснення інвестиційного проекту приватним партнером-суб'єктом підприємницької діяльності передбачає не тільки його окупність, але і отримання інвестиційного доходу, визначення та розподіл якого між партнерами також потребує правового врегулювання.

По-третє, у теперішній час державно-приватне партнерство сполучає кошти і діяльність державного партнера і приватного партнера – суб'єкта підприємницької діяльності-юридичної чи фізичної особи. Цей перелік необхідно доповнити а) індивідуальними партнерами – особами, які здійснюють самоінвестування у індивідуальний людський капітал; б) приватними неприбутковими партнерами – організаціями приватного некомерційного сектору економіки і громадськими організаціями, що здійснюють інвестиції у соціогуманітарну сферу. Це буде сприяти збільшенню інвестиційних потоків у людський розвиток.

Внесення доповнень, що пропонуються, сприяло би формуванню сприятливого інституційного середовища співпраці держави і інших інвесторів у людину із інвестування у людський розвиток.

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І БІЗНЕСУ

В. П. РЕШЕТИЛО, д-р екон. наук, проф.,

проф., зав. кафедри економічної теорії

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова, м. Харків

Реалізація нової парадигми розвитку цивілізації, орієнтованої на принцип екологічно безпечного соціально-економічного розвитку, неможлива без співробітництва державних і місцевих органів влади з представниками сфери бізнесу. Таке співробітництво розкривається у державному приватному управлінні, вагомим елементом якого є державно-приватне партнерство.

У сучасній літературі приділено чимало уваги питанню організаційних форм державно-приватного партнерства, які широко застосовуються у світовій практиці і доволі успішно реалізуються в економіці України. Зважаючи на вагомі наукові досягнення з цього приводу, потребує система-

тизації дослідження історичних особливостей взаємодії держави і бізнесу.

Ще за часів стародавньої Греції, Риму та Ірану держава делегувала частину своїх повноважень щодо реалізації суспільно важливих завдань приватним структурам за певну винагороду. Так, приватні особи – митарі збирали податки, а у римських провінціях через прокуратора віддавались земельні ділянки для пошуку й освоєння корисних копалин приватним особам за плату. Звичайно, представлені приклади не можуть відповідати у повній мірі сучасному уявленню про принципи державно-приватного партнерства, однак являють собою початковий етап становлення взаємодії держави і приватного сектору.

Державно-приватне партнерство у формі концесії вперше було застосовано в Іспанії у 1256 році в галузі освоєння корисних копалин. У 1400 році в Італії також було укладено концесійну угоду в сфері видобутку нафти для медичних цілей.

В епоху Середньовіччя в Англії (середина XVII ст.) з ініціативи приватного сектору і за його рахунок здійснювалось будівництво доріг із пунктами для оплати проїзду. Варто додати, що групою жителів було створено дорожньо-будівельні трасти, які залучали кошти у приватних інвесторів для ремонту доріг. Порядок повернення боргу здійснювався за допомогою отриманих за проїзд коштів.

У XVIII столітті в Іспанії відбувся переломний момент у сфері організації суспільних робіт, які раніше підпорядковувались міській владі. Саме в той період часу були узгоджені принципи і методи взаємодії між державним і приватним секторами.

Іншим прикладом є досвід Німеччини, де у середині XIX століття на основі приватних ініціатив було створено перші некомерційні будівельні товариства. В обмін на податкові пільги від держави приватний бізнес мав певні обмеження у політиці одержання прибутку [1, с. 5].

В Австрії становлення взаємодії державного і приватного сектору бере свій початок у XIX столітті, коли було укладено концесійну угоду про будівництво, фінансування та експлуатацію частини залізничного сполучення – Залізницю кронпринца Рудольфа.

Ідея державно-приватного партнерства у Великобританії виникла в 80-тих роках XX століття, коли було оголошено про створення «Ініціативи приватного фінансування». Сутність цієї концепції полягала у передачі фінансування державних об'єктів соціальної інфраструктури приватному

бізнесу [2, с. 5].

Партнерство між державою і приватний сектор знаходить свої корені і в Україні. Так, Львовчкін М. О. пропонує виділити наступні етапи становлення державно-приватного партнерства [3, с. 129]: 1) XIX століття (Київська влада); 2) XX століття (Україна у складі СРСР); 3) XXI століття (з часів здобуття Україною незалежності і до сьогодні).

Перший прецедент співпраці держави і приватних інвесторів відбувся у другій половині XIX століття, коли шляхом укладання концесійної угоди у м. Києві збудовано централізований водогін, проведено міське освітлення, започатковано громадський транспорт. Отже, у XIX столітті співпраця між представниками влади і приватним сектором поступово набуває постійного характеру. Ці взаємовідносини стали підґрунтям для сучасних проектів державно-приватного партнерства, оскільки були спрямовані на: виконання проектів важливого суспільного значення; довгострокові взаємовідносини; проведення конкурсу щодо визначення переможців проектів, наступні переговори, укладання договору; залучення приватних капіталовкладень у об'єкти партнерства; надання приватному партнеру можливості стягнення плати зі споживачів за користування послугами [3, с. 129].

Однак активне співробітництво між державними і місцевими органами влади і приватним сектором починається у XX столітті. В той період прискорення економічного розвитку стає можливим лише за умови здійснення капіталовкладень у стратегічні галузі економіки, такі як промисловість і будівництво. За умови дефіциту внутрішніх коштів актуальним стає залучення іноземних інвесторів. Так, уряд пропонує іноземним суб'єктам приймати участь у договорах концесії, створенні змішаних товариств і придбання акцій вітчизняних підприємств. Слід зауважити, що найбільш поширеною формою державно-приватного партнерства сьогодні залишається концесія, договірна угода, згідно з якою держава передає бізнесу права на використання певного об'єкта.

Аналіз історичного аспекту становлення взаємодії державних і бізнесових структур надає можливість визначити механізми підвищення ефективності сучасних проектів у сфері державно-приватного партнерства.

Література

1. Дубок І. П. Історичний досвід державно-приватного партнерства / І. П. Дубок: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej20/PDF/3.pdf>

2. Круглов В. В. Державно-приватне партнерство: історичний аспект / В. В. Круглов: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2013-02\(10\)/6.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2013-02(10)/6.pdf)

3. Львовчкін М. О. Історичні аспекти прояву та розвитку державно-приватного партнерства в Україні / М. О. Львовчкін: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016_21_5/28.pdf

АНАЛІЗ РИЗИКІВ ПРОЕКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

В. П. РЕШЕТИЛО, д-р екон. наук, проф.,
проф., зав. кафедри економічної теорії

К. Л. МАКОВСЬКА, студ.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Реалізація проектів державно-приватного партнерства є дійовим напрямом співробітництва держави і сфери бізнесу. З одного боку, відбувається оновлення інфраструктурних об'єктів з одночасним контролем з боку органів державної влади, а з іншого – отримання гарантій на одержання прибутку для приватного сектору у разі виконання певної задачі. Але, незважаючи на очевидну успішність концепції державно-приватного партнерства, має місце передача ризиків між окремими учасниками проекту, що спричиняє необхідність теоретичного аналізу природи їх виникнення та управління.

У літературі зустрічається наступна класифікація ризиків, які виникають у процесі реалізації проектів державно-приватного партнерства:

1) ризики, викликані дією зовнішніх факторів: форс-мажорні ситуації, здатні впливати на цілісність об'єкта державно-приватного партнерства; зміна макроекономічної ситуації, що може позначитися на виконанні умов угоди;

2) політичні ризики: дії державних органів стосовно майна, переданого приватному партнеру за умовами угоди; зміни у чинному законодавстві, які можуть відобразитися на можливості приватного партнера погашати фінансові зобов'язання; розробка нових стандартів відносно